

Codi: 104712

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ OBLIGATÒRIA

Matèria: TEORIA I CONTEXT

Curs: TERCER

Semestre: SEGON

Equip docent: Antonio Ontañón, Laura Benítez & Ester Jordana

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 53h

Hores autònomes: 97h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter obligatori i de metodologia teòrico-pràctica. S'entén la pràctica, llavors, com una dimensió articulada amb les de teoria, praxi i poiesis, tant en relació amb les situacions, processos i contextos que s'aborden i en els quals aquesta articulació es dona, com en relació al propi context pedagògic d'aprenentatges i activitats. Sobre la base d'això, l'objectiu general de la matèria és posar èmfasi en la relació, implicació i mútua incidència entre les arts i els dissenys i el seu context, interdependent i circumdant.

En les quatre assignatures que componen la matèria s'enfortirà la disposició investigadora dels/les alumnes des de la condició del pensament crític, situat i contextual en, per a i a través de les arts i els dissenys; s'abordaran, de forma àmplia i oberta, marcs teòrics, discursos, conceptes i metodologies procedents de camps de saber tant de les ciències socials com dels estudis científics-tècnics; s'incidirà en la reflexió i projecció de les pràctiques dels/les alumnes en i per al context, tant professional com a acadèmic.

Assignatures de la matèria:

INTRODUCCIÓ A LA INVESTIGACIÓ EN ARTS I DISSNYS

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 1

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 2

PROFESSIÓ I CONTEXT

ESTUDIS CRÍTICS I CULTURALS 2.

La finalitat d'aquesta assignatura (continuació d'Estudis Crítics i Culturals 1) és la d'oferir als estudiants les eines metodològiques i conceptuals apropiades per a continuar la seva formació com a investigadors en el camp de l'art i el disseny. El títol de l'assignatura, fa referència a la diversitat temàtica i metodològica amb la que treballarem. Els estudis culturals, des de la defensa de la convivència de diverses metodologies d'anàlisi, també han presentat una visió crítica i transformadora de la cultura i la societat. D'aquesta manera són uns estudis que sorgeixen del context contemporani i pretenen abordar amb renovades eines metodològiques els problemes més importants de l'àmbit cultural.

El model de producció cultural dominant, generat sota el règim de l'anomenat "capitalisme cognitiu o comunicatiu", es fonamenta en un conjunt de sistemes de valor, formes d'organització, i actituds estètiques, que s'inscriuen en primer lloc, en canvis substancials en les institucions culturals i educatives, però també en la producció de la nostra subjectivitat, les formes de vida urbanes, els món digitals i les condicions del treball.

El context implica una idea de teixit i al mateix temps una idea de text. En aquesta assignatura volem descriure i analitzar els principals fils que formen la realitat del context i al mateix temps volem llegir, interpretar allò que els contextos contemporanis ens diuen. Sobretot en el que té relació amb la nostra experiència quotidiana i amb el nostre entorn immediat. La relació amb l'art i el disseny és doble. D'una banda aquestes disciplines han realitzat en els darrers anys un gir molt marcat cap al context social i polític que volem analitzar, però d'altra banda les característiques d'aquestes creacions contemporànies estan molt influenciades pel context en el qual s'insereixen. Les principals corrents polítiques i socials de la nostra contemporaneïtat seran estudiades a partir de les conseqüències concretes que produeixen en la realitat i sobretot a partir de les seves contradiccions: tensions, desigualtat, atur, desnonaments, precarització de l'estat del benestar, etc. D'altra banda també analitzarem les noves formes de construcció d'alternatives que ja estan en marxa en el nostre context: des dels nous mitjans de comunicació crítics fins al cooperativisme ecològic, etc.

En aquest segon semestre, presentarem quatre eixos temàtics que serviran per centrar el treball crític sobre el context contemporani. D'altra banda, els continguts i les metodologies d'aquesta assignatura estan en contacte permanent amb l'assignatura de projectes per no perdre una visió unitària de la relació entre teoria i pràctica de l'art i el disseny.

OBJECTIUS

Reflexionar de manera crítica. Analitzar de manera racional. Explorar nous aspectes de la realitat.

Imaginar propostes diferents a les convencionals donades per el poder. Aprendre a formular preguntes i imaginar respostes. Aprofundir en l'ús de les eines conceptuals per fer recerca. Arribats a aquest tercer curs de Grau és molt important treballar per que els estudiants siguin capaços de desenvolupar la seva autonomia, compromís i capacitat de recerca individual que al curs següent tindrà continuïtat en el TFG, Treball Final de Grau.

COMPETÈNCIES

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

E05. Distingir, jerarquitzar i relacionar críticament continguts formals, dades, documents, conceptes i arguments implicats en el treball propi, emprant recursos apropiats (constel·lacions conceptuals, gràfics relacionals, bancs de referències...).

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

- T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.
- T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.
- T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.
- T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.
- T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.
- T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

- RA1 (E02.29). Demostrar autonomia en la recerca de referents teòrics propis.
- RA2 (E02.30). Comunicar i compartir amb els/les companys/es materials teòrics localitzats.
- RA3 (E02.31). Dimensionar, acotar i matisar les qüestions o problemes a treballar.
- RA4 (E03.21). Utilitzar tècniques d'argumentació.
- RA5 (E03.22). Emprar eines d'estructuració textual.
- RA6 (E03.23). Utilitzar la discussió com a motor d'un debat.
- RA7 (E03.24). Emprar eines i recursos per a l'elaboració d'estats de la qüestió d'un tema.
- RA8 (E05.8). Identificar i establir relacions entre conceptes, arguments i experiència.
- RA9 (E05.9). Comunicar i defensar públicament arguments teòrics desenvolupats per un mateix.
- RA10 (E05.10). Proposar noves perspectives per abordar qüestions o problemes identificables en el context.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

- T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.
- T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.
- T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.
- T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.
- T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.
- T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.
- T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.
- T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.
- T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.
- T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

L'assignatura s'organitza a partir de quatre seminaris i dues sessions conjuntes.

Seminari 1

La ciutat i els seus significats. El camp semàntic de la ciutat compren con a mínim tres grans àmbits: La ciutat com a Polis, la ciutat com a Civitas i la ciutat com a Urbs. La ciutat és el lloc en el que es practica la política. És el lloc de les tensions i els canvis. De les noves propostes. Civitas. Civilització. Cultura. La Ciutat com a lloc de transmissió i de gaudi de la cultura. La cultura com a construcció de la nostra subjectivitat i afirmació dels nostres valors. Urbs. Urbanisme. La ciutat realment construïda. La solidesa del ciment convertit en arquitectura, carrers, cruïlles, calcades i voreres. Urbanització en el seu paradoxal doble sentit actual. Qui vol viure en una "urbanització"? Però sense urbanisme no pot construir-se la ciutat. ¿Quin son els significats de la ciutat? ¿De quina manera esconstrueixen? ¿Quina és la relació entre la memòria individual i col·lectiva? ¿És el mateix que la Història? La tensió entre poder polític i memòria col·lectiva. El monument. La jerarquia dels llocs. Neoliberalisme i ciutat. La gentrificació. La "ciutat revanchista". Policia i espai públic. Pisos buits i gent sense pis. Els desnonaments.

Seminari 2

Les cultures del treball. El relat del treball com a valor des de la religió i des de el liberalisme. L'ètica del treball i els crítics El relat del treball des de la visió emancipadora socialista. Marx. L'atur. L'alienació. El capital com abstracció. L'adoració dels mercats: fe i sacrificis. Les xifres macroeconòmiques. Els paradisos fiscals. La flexibilitat. La relació amb la mercaderia. "Ne travaillez jamais" El treball humà vist pels artistes: William Morris, Guy Debord, Joseph Beuys. Joaquim Jordà i la seva visió de la classe obrera. La mecanització pren el comandament. La visió de la filòsofa Hanna Arendt. La labor productiva e improductiva. L'esclavitud i l'alliberament de la necessitat. La crítica a Marx. El treball a l'època postindustrial. De la factoria a la fàbrica transparent.

Seminari 3

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Per definir amb el professor nou i el diàleg amb l'assignatura de projectes.

Seminari 4

Per definir amb el professor nou i el diàleg amb l'assignatura de projectes.

METODOLOGIA

La metodologia d'aquesta assignatura es basa en la lectura i l'anàlisi de textos i documents audiovisuals que són presents i debatuts a les classes. El professor planteja una introducció a cada bloc temàtic però és a partir de la presentació i la discussió dels estudiants dels documents proposats que es realitza un aprofundiment en els continguts. D'altra banda, la presència d'experts convidats en cada u dels blocs il·lustra i completa el conjunt dels continguts treballats. De manera evident. Això implica que l'activitat autònoma dels estudiants és fonamental per al desenvolupament de les classes. Les classes estan organitzades en un espai setmanal de tres hores seguides. Normalment, la primera sessió de cada bloc temàtic és impartida pel professor, però les següents sessions tenen un caràcter estrictament de seminari: són els estudiants els que prenen la paraula, exposen els seus arguments i organitzen el debat. El professor, al final de les dues primeres hores fa un resum dels principals arguments exposats. La darrera hora és molt útil per presentar, per part del professor, altres documents que il·lustrin o aprofundeixin en les idees exposades.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 22,5h (15%)

Hores activitats supervisades: 30h (20%)

Hores aprenentatge autònom: 97h (65%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció:

Resultats d'aprenentatge:

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció:

Resultats d'aprenentatge:

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció:

Resultats d'aprenentatge:

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció:

Resultats d'aprenentatge:

SISTEMA D'AVUACIÓ

SISTEMA D'AVUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (35%)

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (35%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (30%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

El sistema d'avaluació d'aquesta assignatura és continu. Tenim tres criteris fonamentals: a.-La presència a la classe i la participació en els debats amb idees pròpies. 25% de la nota final.-La correcta presentació oral dels continguts del documents proposats per a la seva discussió. 25% de la nota final c.-La correcta presentació escrita dels treballs que tanquen cada bloc temàtic. 50% de la nota final. Treballs: un assaig per cada bloc. Els assaigs han de tenir unes característiques de correcció en relació a l'escriptura, les notes i els documents aportats a la classe. Però també es valorarà especialment la capacitat dels estudiants d'experimentar d'una manera creativa amb els aspectes formals de l'escrit (formats, paraules e imatges) i els continguts que es poden interpretar d'una manera poètica. D'altra banda, en determinats seminaris l'assaig es pot transformar en un document audiovisual en format d'entrevista, crònica o reportatge.

BIBLIOGRAFIA

- ARGULLOL, R. La razón del mal, Destino Ancora & Delfín, Barcelona, 1993
ARDENNE, P. Un arte contextual, Cendeac, Murcia, 2006
BENEVOLO, L. La ciudad europea, Crítica, Barcelona, 1993
BOURRIAUD, N. Estética relacional, Adriana Hidalgo editora, Buenos Aires, Argentina, 2006
BOYER, M.Ch. The City of Collective Memory. Its historical Imagery and Architectural Entertainments, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1994
BRADBURY, R. Fahrenheit 451, Edhasa, Barcelona, 1991
BUTLER, J. El género en disputa, Paidós, Barcelona, 2004
DEBORD, G. La sociedad del espectáculo, Pre-Textos, Valencia, 2002
DEBORD, G. Comentarios sobre la sociedad del espectáculo, Anagrama, Barcelona, 2003
DEBORD, G. Consideraciones sobre el asesinato de Gérard Lebovici
DORFMAN, A. La muerte y la doncella, Ollero & Ramos, Madrid, 1995
DÖBLIN, A. Berlín Alexanderplatz, Barcelona, Destino, 2002
DOS PASSOS, J. Manhattan transfer, Planeta, Barcelona, 1990
ESQUILO. La Orestíada, trad. Vicente López Soto, Juventud, Barcelona, 1980
FERNÁNDEZ BUEY, F. Utopías e ilusiones naturales, El Viejo Topo, Barcelona, 2007
FERNÁNDEZ BUEY, F. Marx (sin ismos), El Viejo Topo, Barcelona, 1999
FERNÁNDEZ BUEY, F. Leyendo a Gramsci, El Viejo Topo, Barcelona, 2001
FERNÁNDEZ BUEY, F. Por una Universidad democrática, El viejo Topo, 2009
FOSTER, H. El retorno de lo real. La vanguardia a finales de siglo, Akal, Madrid, 2001
HALBWACHS, M. La memoire collective, PUF, París, 1950
JAMESON, F. El posmodernismo o la lógica cultural del capitalismo avanzado, Paidós, Barcelona, 1991
KOOLHAS, R. Delirious New York, 010 Publishers, Rotterdam, 1994
LEFEBVRE, H. La revolución urbana, Alianza, Madrid, 1972
LE CORBUSIER. Principios de Urbanismo, Ariel, Barcelona, 1989
LE GOFF, J. El orden de la memoria. El tiempo como imaginario, Tecnos, Barcelona, 1991
ONTAÑÓN, A. Los significados de la ciudad. Ensayo sobre memoria colectiva y ciudad contemporánea, Edicions de l'Escola Massana, Barcelona, 2004
PIEYRE DE MANDIARGUES, A. Al margen, Bruguera, Barcelona, 1990
POSTMAN, N. Tecnópolis, Llibres de l'Index, Barcelona, 1994
PRECIADO, P.B. Manifiesto contrasexual, Anagrama, Barcelona, 2002
RAMIREZ, J.A. Arte y arquitectura en la época del capitalismo triunfante, Visor, Madrid, 1992
SÓFOCLES Antígona, Gredos, Madrid, 2002
VÁZQUEZ MONTALBÁN, M. Barcelonas, Empuries, Barcelona, 1990
VIVAS, E. El negocio de la comida, Icaria, Barcelona, 2014

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, sessió per setmana seguint la següent distribució:

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Sessió 1

INICI: Sessió conjunta per plantejar la dinàmica de l'assignatura amb tot el grup i el dos professors.

Setmana 1

Presentació assignatura i primer bloc temàtic. Relació context, fets històrics i creació cultural. El context contemporani i la ciutat. Urbs. Civitats. Polis. Els significats de la ciutat. Debat sobre els principals conceptes: Memòria col·lectiva. Poder polític. Monument. Urbanisme. Arquitectura. Grup social. Identitat. Organització simbòlica de la ciutat.

Setmana 2

Exposició per part dels estudiants de la primera lectura. Fahrenheit 451 de Ray Bradbury. Context. Descripció i interpretació. Debat sobre els principals conceptes. Exemples cinematogràfics. Exposició per part dels estudiants de la novel·la Manhattan Transfer de John dos Passos. Nova York als anys 20. La ciutat com a seducció. Com a lloc terriblement dur. La pèrdua de les il·lusions.

Setmana 3

Exposició per part dels estudiants de les tragèdies clàssiques Antígona de Sófocles i l'Orestíada d'Esquil. Descripció, interpretació i debat. La Polis. Segle V abans de Crist. Tensió entre el passat mític i el present polític. Memòria dels crims. La cadena de la sang. La resistència contra el poder. La solució dels conflictes.

Setmana 4

Exposició per part dels estudiants de la novel·la Al Margen d'André Pieyre de Mandiargues i de l'assaig Barcelonas de Manuel Vázquez Montalbán. Descripció, interpretació i debat. Barcelona i el barri del Raval el nostre context immediat. La prostitució. Gentrificació, turisme i transformació urbana.

Setmana 5

Lliurament del treball escrit sobre el primer bloc i presentació del segon. Les cultures del Treball. Comentari i debat sobre els principals conceptes. Les diferents visions sobre el treball. Marx. L'atur. L'alienació. El capital com abstracció. L'adoració del mercats: fe i sacrificis. Les xifres macroeconòmiques. Els paradisos fiscals. La flexibilitat. L'ètica del treball i els crítics. La relació amb la mercaderia. "Ne travaillez jamais" El "Derecho a la pereza" Lafarge

Setmana 6

Exposició per part dels estudiants de la primera lectura. "El treball humà vist pels artistes" La visió del treball a partir de "La condició humana" d'Hanna Arendt La labor productiva e improductiva. L'esclavitud i l'alliberament de la necessitat. La crítica a Marx. El treball a l'època postindustrial. De la factoria a la fàbrica transparent.

Setmana 7

La visió del cineasta Joaquim Jordà. Visió de fragments dels documentals Numax presenta i Veinte años no son nada. Debat sobre la classe obrera i la ocupació de les fàbriques. Cooperativisme i autogestió.

Setmana 8

Discussió sobre un fragment del film de Godard "Tout va bien" La millora de les condicions de treball. La fàbrica com a centre de l'imaginari sobre el treball. El treball a l'època postindustrial. De la factoria a la fàbrica transparent. La precarització i fragmentació.

Setmana 9

Per definir Seminari 3

Setmana 10

Per definir Seminari 3

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Setmana 11
Per definir Seminari 3

Setmana 12
Per definir Seminari 3

Setmana 13
Per definir Seminari 4

Setmana 14
Per definir Seminari 4

Setmana 15
Per definir Seminari 4

Sessió 16
Per definir seminari 4
FINAL:

Sessió 17
JUNTA D'AVUACIÓ DOCENT PER CURSOS (no lectiu)

Sessió 18
SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.